

Espoon kaupungin lausunto Ympäristöministeriölle asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän loppuraportista

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoa asumisneuvonnan lakisääteistämistä valmistelleen työryhmän raportista. Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen perhe- ja sosiaalipalveluiden aikuisten sosiaalipalvelut ja teknisen ja ympäristötoimen asuntoyksikkö antavat oheisen lausunnon.

Espoo on sitoutunut pääministeri Sanna Marinin hallituksen tavoitteeseen puolittaa asunnottomuus vuoteen 2023 mennessä ja poistaa kokonaan vuoteen 2027 mennessä. Valtakunnallisena tavoitteena on kiinnittää erityistä huomiota asumisneuvonnan saatavuuteen ja asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn. Tämä edellyttää riittävää resurssien varmistamista. Espoossa on tehty asunnottomuuden puolittamisen suunnitelma, missä yhtenä tavoitteena on vahvistaa aikuissosiaalityön asumisneuvonnan toimintaa lisäämällä erityisesti nuorille suunnattua asumisneuvontaa. Lisäksi istutetaan asumisvalmennus osaksi aikuisten sosiaalipalvelujen asumisneuvojen ryhmämuotoista asiakastyötä.

Espoolaista asumisneuvontaa on kehitetty useiden hankkeiden myötä viimeisimmäksi AUNE - ohjelmakauden aikana ja ARA:n hankerahoituksen myötä ASTA -hankkeessa.

Aikuissosiaalityössämme on tällä hetkellä 3 vakituisessa virassa olevaa asumisneuvojaa, koulutukseltaan sosionomeja. Sen lisäksi kaupunki ja Espoon Asunnot Oy ovat mahdollistaneet yhteistyösopimuksen myötä vuosittain 4 -5 asumisneuvojan työn Espoon Asuntojen vuokratilakohdeissa.

Aikuissosiaalityön asumisneuvojat ovat virassa olevia sosiaaliohjaajia ja käyttävät sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmää. He ovat organisatorisesti osa aikuissosiaalityön asumistaloussosiaalityön tiimiä, mikä mahdollistaa tarvittaessa myös laajemman työskentelyotteen, kuten myös muiden työntekijöiden konsultoinnin asumiseen liittyvissä kysymyksissä. Näin ollen heillä on käytettävissään sosiaalihuollon ammattilaisten keinovalikoima, mikä mahdollistaa asiakkaiden kokonaisvaltaisen elämäntilanteen huomioimisen. Asumisneuvojen organisointi muulla tavalla ei antaisi mahdollisuutta ko. kokonaisvaltaiselle työskentelyotteelle, vaan voisi aiheuttaa asiakkaiden pallottelua paikasta toiseen. Asumisneuvonnan peruslähtökohtana on siis palveluiden saatavuus matalalla kynnyksellä ja tarvittaessa monialaisesti. Keskeistä on myös, että asunnottomuuteen ja asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn liittyvät palvelut löytävät saumattomat ja tavoitettavat yhteistyön muodot tulevaisuuden sote-keskusmallissa. Asunnottomuutta ehkäistään mm. vahvistamalla asiakaslähtöisiä palveluja ja yhteistyömalleja eri toimijoiden kanssa, myös järjestötoimijoiden tarjoama tuki mukaan nivoen. Tältä osin ko. asumisneuvonnan malli toteuttaa myös tulevaisuuden sote- keskuksen tavoitteita.

Asunnottomien määrä ja korkeat asumiskustannukset korostuvat erityisesti metropolialueella. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että asumisneuvonta voidaan järjestää alueella paikallisten erityistarpeiden mukaisesti ja jo vuosien aikana eri hankkeissa toimiviksi malleiksi kehitetyn mukaisiksi.

Asumisneuvontaa on kehitetty ja saatu resursoitua mm. ARA:n hankerahoituksen myötä. Tämän vuoksi on tärkeää, että myös jatkossa pystytään erillisrahoituksella turvaamaan ja lisäämään ko. toimintaa ja varmistamaan, että myös yksityisten omistamissa vuokra-asunnoissa ja muissa vapaarahoitteisissa asunnoissa asuville voidaan tarjonta asumisneuvontaa. Asunnottomuuden vähentämisessä asumisneuvonnalla on suuri rooli ja ilman siihen ennaltaehkäisevään työhön panostamista tavoite asunnottomuuden vähentämisestä katoaa kauaksi. Erityisenä piirteenä on vieraskielisten määrä ja tarve neuvontapalveluille. Espoossa on väestöstä vieraskielisiä 19 %, mutta aikuissosiaalityössä ja asumisen tuen palveluissa heidän osuutensa on noin 50 %. Neuvontapalveluiden laajentamisella mm. matalan kynnyksen kohtaamispaikkoihin, monialaistamalla ja huomioiden vieraskielisten (kielitaito-ongelmat, digi -taitojen puute jne.) tarpeet pystytään ennaltaehkäisemään ns. raskaampien asumisen tuen palveluiden tarvetta huomattavasti.

Rahoituksen osalta näemme parhaimpana vaihtoehtona rahoituksen turvaamisen suoraan kohdennettuna asumisneuvontatoimintaan. Yleisperusteinen valtionavustus ei välttämättä turvaa kunnassa sitä, että rahat olisivat käytettävissä asumisneuvonnan kustannuksiin. Mikäli asumisneuvonta siirtyisi hyvinvointialueiden vastuulle on huomioitava hyvinvointialueeseen kuuluvien kuntien erilaisuus ja asumisneuvonnan palvelutarpeiden vaihtelu.

Tämän vuoksi on tärkeää, että asumisneuvonnan tulevaisuus pysyvänä sosiaalihuollon palveluna varmistetaan lainsäädännön, rahoituksen ja järjestämisvastuun näkökulmasta. Erilaisilla kehittämishankkeiden rahoituksilla ei pystytä turvaamaan pitkäjänteistä ja vakiintuneita toimintamalleja asumisneuvontaan. Sen vuoksi tarvitaan yli hallituskausien meneviä pysyviä ratkaisuja. Koska sote -uudistus ja hyvinvointialueiden tulevaisuus on tätä kirjoitettaessa vielä auki, näemme tässä tilanteessa parhaimpana ratkaisuna välikauden mallin toteuttamisen, missä kunnille on varmistettu kohdesidottu rahoitus asumisneuvonnan järjestämiseen ARA:n kautta.

Kannatamme asumisneuvonnan lakisääteistämistä tällä hallituskaudella. Esitetyistä vaihtoehdoista näemme tärkeimpänä sen, että kunnan rooli ja aktiivisuus asumisen palveluiden järjestäjänä säilyy. Tämä edellyttää eri kuntien asukkaiden ja vuokranantajien näkökulmasta sitä, että valtio mahdollistaa ja turvaa asumisneuvonnan säilymisen, toiminnallisen kehittämisen ja resurssit siihen yhdenvertaisesti eri kunnissa /hyvinvointialueilla. Ratkaisuun vaikuttaa vahvasti meneillään oleva sote -uudistus ja sosiaaliturvauudistus. Kannatamme tässä vaiheessa määräaikaista kokeilua mallin 3. mukaisesti, kunnes edellä mainitut suuremmat linjaukset on tehty.